

Remissvar – delredovisning av regeringsuppdraget att främja ansvarsfull internationalisering vid utbildnings-, forsknings- och innovationssamarbeten. (Dnr 2024/01012)

Örebro universitet (ORU) ber att få tacka för möjligheten att svara på ovan rubricerade remiss. Ansvarsfull internationalisering är en ytterst angelägen fråga för svenska lärosäten, dels med tanke på de grunduppdrag som lärosätena har med avseende på utbildning och forskning, dels den självbild Sverige har som kunskapsnation, samt den geopolitiska utvecklingen i världen. Det är därför av största vikt att det tas ett samlat grepp kring frågan i sektorn och i samklang med de myndigheter som har som uppdrag att arbeta med högskolesektorn, liksom i förhållande till regering och riksdag.

Med detta sagt är det också ytterst så att varje lärosäte har sina egna behov och erfarenheter när det gäller internationalisering och varje nationellt och sektorsövergripande initiativ i frågan måste därför också anpassas efter de enskilda lärosätenas specifika behov och situation.

I vårt remissvar lyfter vi här specifikt de övergripande frågorna om ansvarsfördelning mellan den politiska nivån, de myndigheter som jobbar mot högskolesektorn, liksom lärosäten själva. Vi lyfter även frågan om definitionen av ”ansvarsfull internationalisering” som vi i utredningen inte anser tar upp hela den bredd med vilken ”ansvarsfull internationalisering” troligen definieras ute på lärosätena.

1. Den tredelade ansvarsfördelningen

ORU anser att tredelningen i sig fyller en viktig funktion som därmed förtydligar ansvaret och belyser det faktum att frågan behöver föras ut till de politiska, sektoriella och lärosätesspecifika nivåerna. En övergripande policy är välkommen som översta nivå och med riksdag eller regering som beslutande organ.

Dock ifrågasätter vi om den mellanliggande nivån i ansvarsfördelningen, specifikt med avseende på upprättande av vägledande nationella riktlinjer, skall ligga på en myndighet (såsom ordet ”myndighet” definierats i rapporten, d.v.s. hos en annan myndighet än ett lärosäte). Vi kan här endast ansluta oss till Sveriges universitets- och högskoleförbunds (SUHF) åsikt i sitt remissvar kring rådighet, ansvar och befogenheter:

”Vi menar att nationella riktlinjer och stödfunktioner för ansvarsfull internationalisering som utgångspunkt behöver stärka lärosätenas egna ansvar och rådighet och att det är lärosätena (som i de flesta fall tillika är myndigheter) som har kompetensen och ansvaret att uttolka ansvarsfull internationalisering på nivån direkt under regeringen.

Ansvar och befogenheter bör följas åt. Det vill säga när det gäller nationella riktlinjer för den akademiska verksamhet som lärosätena bedriver, bör de tas fram och beslutas av lärosätena som kollektiv – vilket lärosätena gör idag genom att ta fram och fastställa SUHF-rekommendationer. Det är inte alls lämpligt, menar vi, att sådana riktlinjer eller rekommendationer beslutas av en stödjande myndighet som står vid sidan av akademien.”

Det här innebär att den andra nivån i förslaget enligt ORU i stället bör bestå av det som utredningen kallar den tredje nivån, så att även finansörer och andra aktörer kan definiera sina specifika riktlinjer på nivå 2. Detta möjliggör att den tredje nivån i stället kan reserveras för varje enskilt lärosäte att,

utifrån sina egna förutsättningar och verksamheter, flexibelt och dynamiskt över tid, kan definiera sina behov av ansvarsfullhet inom internationaliseringsområdet, t. ex. beroende på om de är en teknisk högskola, en konstnärlig högskola, en gymnastik- och idrottshögskola eller ett bredduniversitet.

2. Begreppet ”ansvarfull internationalisering”

Betänkandet lägger en i sammanhanget snäv mening i begreppet ”ansvarfull internationalisering”. Säkerhetspolitiska, geopolitiska, forskningsmässiga och industriella aspekter dominerar. Det finns goda skäl för detta men eftersom lärosätena i stor utsträckning är undervisande institutioner och studenter och lärare är de numerärt största grupperna som befolkar våra universitet och högskolor, så bör ett visst fokus på aspekter av ansvarsfull internationalisering som rör dessa grupper också finnas med.

Saknas helt gör dimensionen om ansvar för utresande studenter/medarbetare och om oförutsedda saker händer på plats (naturkatastrofer, pandemier, upplopp, hot om krigshandlingar etc.), där dessa råkar befinna sig. På samma sätt saknas diskussion om hur vi beter och tar hand om utländska studenter som studerar hos oss, både generellt, t.ex. i förhållande till inkludering, med också i specifika situationer, t. ex. om konflikt/naturkatastrofer uppstår i hemland/hemstad/hemlärosäte/familj. Vilket ansvar har vi som lärosäten i dessa fall och hur handlar vi?

Hur resonerar vi överhuvudtaget om att skicka studenter/medarbetare till oroliga länder/regioner. Är det enbart UD:s bedömningar som gäller eller kan lärosätena ha mer restriktiva lösningar än UD:s rekommendationer om vi på lärosätena anser oss oförmögna att hjälpa studenter/medarbetare på avlägsna platser. Är det ens möjligt att i stället rekommendera dem att inte välja vissa specifika destinationer för utbyte/arbete.

ORU saknar alltså ett student- och medarbetarperspektiv i utredningen och önskar att även dessa aspekter behandlas fortsättningsvis.

3. Nationell samordning

Slutligen ansluter vi oss till SUHF:s ståndpunkt att:

”... inrätta en nod för samband och nationell samverkan genom att ett lärosäte [...] ges uppdrag och finansiering för att vara värd för en kanslifunktion där alla lärosäten ges möjlighet till inflytande”.